

Vlastnoručný podpis človeka, ktorý nemôže písať

Pre väčšinu ľudí je podpis vecou okamihu.

Podpis je súhlas s obsahom podpísaného textu. (M.A.)

I. Podpis a súvisiace pojmy

Podpis je podľa slovenskej a českej verzie internetovej encyklopédie Wikipedia vlastnoručne napísanie mena, jeho časti alebo iného identifikačného znaku (prezývka, monogram, erb) osoby ručným písmom, ktoré je často štylizované.

Podpis priestorovo a obsahovo uzatvára listinu, i samotný písomný právny úkon.

Etymológia slova vychádza z latinského slova „*signum*“, ktoré sa prekladá ako znamenie, znak, doklad alebo i dôkaz. Latinský pôvod slova sa prejavuje aj v staršom označení podpisu ako *signatúra*.

Skrátený podpis (počiatočné písmena mena a iniciálky) sa nazýva **parafa**.

V spoločenskej praxi dochádza k situáciám, keď nastane spor o pravosť podpisu. **Spory o pravosť podpisu rieši súd**. Sudca však spravidla nemá dostatok odborných znalostí na zodpovedanie náročnej otázky, kto je autorom podpisu, a preto priberie do súdneho konania znalca z odboru písmoznalectvo.

Písmoznalectvo (grafognózia) je súdna znalecká disciplína, ktorá sa zaoberá expertízou ručného písma. Podieľa sa na identifikácii pisateľa, analyzuje rukopis, resp. podpis s cieľom identifikovať autora písomnosti alebo určiť pravosť podpisu. Najčastejšie rieši pravosť podpisov na závetoch, zmluvách, dokumentoch totožnosti, či prípady skúmania písma anonymných listov.

Písmoznalectvo sa niekedy zamieňa s grafológiou. Ide o príbuzné vedné odbory, oba skúmajú písomný text, ale každý z iného aspektu.

Grafológia sa zaoberá vzťahom medzi písomným prejavom a osobnosťou pisateľa. Neuplatňuje sa pre potreby znaleckého posudzovania podpisu. **Podľa grafológov má podpis charakter našej osobnej značky**. Určitým spôsobom odráža našu sociálnu rolu a situáciu. V grafológii má najväčší význam porovnanie podpisu so zvyškom rukopisu, čo súvisí so vzťahom reálneho a ideálneho „ja“ pisateľa.

V odbornej literatúre (právnickej, písomznaleckej, kriminalistickej - so zameraním na expertízu ručného písma) je **podpis charakterizovaný ako individuálne ťahy písma, ktoré dostatočne označujú identitu podpisujúceho sa, sú jedinečné, vyznačujú sa príslušnými charakteristickými znakmi a javia sa ako podpis mena.**

Hoci právna teória vychádza zo zásady neformálnosti prejavu vôle, skutočnosťou je, že celý ľudský život od narodenia po posledné veci človeka, sú spojené s podpisovaním. Dieťa sa ako prvé učí napísať svoje meno, učí sa svoj podpis. Rodičia s dieťaťom navštívia lekára, musia podpísať vyhlásenie, že boli riadne poučení o jeho zdravotnom stave. Chcú dať dieťa zaočkovať? Podpis. Odmietnu dať dieťa zaočkovať? Podpis. Chcete sa prihlásiť na jogu, kurz plávania, lietania...? Podpíšte prihlášku. Prinesie vám správca ročne vyúčtovanie – doklad odovzdá len proti podpisu. Dokonca aj za balíček, ktorý ste si neobjednali, žiada od vás poštový doručovateľ – **podpis.**

Podpis sa stal takou neoddeliteľnou súčasťou nášho každodenného života, že si ani neuvedomujeme jeho závažnosť. Jeden neuváženy, „obyčajný“ podpis môže zásadne zmeniť celý náš život. Budme optimisti. Dúfajme, že k lepšiemu.

Podpisy sa nachádzajú na dôležitých právnych dokumentoch, ako sú napríklad zmluvy, závet, identifikačné doklady. Ale náš podpis je aj na dokladoch o prevzatí doporučeného listu, čestného vyhlásenia o oboznámení sa s pracovným poriadkom, uvoľnení dieťaťa z vyučovania, prihláške na kurz anglického jazyka...

Aby bol podpis perfektný z hľadiska práva v konkrétnej situácii, kladú sa pri jednotlivých právnych úkonoch, rôzne požiadavky na formu a zloženie podpisu.

Podpisy sú samozrejmosťou súčasťou aj v súkromnej korešpondencii, či rôznych vyhlásení medzi príbuznými a priateľmi. Súkromné listy sa v dnešnej dobe píše nielen ručne, ale aj počítačom. V prípade, že je súkromný list vytlačený, nemal by, podľa pravidiel spoločenskej etiky, vlastnoručný podpis na ňom chýbať. Až vlastnoručným podpisom je list autorizovaný. Na formu tohto podpisu sa však nevzťahuje nijaká právna norma. Záleží na charaktere vzťahu medzi pisateľom a adresátom a na dodržiavaní spoločenských noriem. Nieкого poteší a nikomu neuškodí podpis „Tvoj milujúci syn“. Tento podpis by však nemal žiadnu právnu váhu napr. na darovacej listine.

Pisatelia anonymných listov by zase mali brať do úvahy rôzne dôsledky svojho správania, ktoré ich môžu postihnúť i napriek tomu, že v liste ich podpis, resp. ich skutočný podpis absentuje.

Pre zaujímavosť ešte uvádzame, že rôzne celebrity venujú svojim fanúšikom a priaznivcom svoje autogramy. Ide najmä o podpis na fotografiu idolu. Takýto podpis jeho autora k ničomu nezaväzuje. Jeho účinky pre dávajúceho spravidla končia rýchlejšie ako samotný podpis trval. Majiteľovi autogramu však takýto podpis významnej osobnosti môže priniesť radosť i úžitok. Zberateľstvu autogramov (filografii) sa venuje stále dosť ľudí.

Pri niektorých právnych úkonoch sa v záujme právnej istoty vyžaduje **úradne osvedčený podpis** konajúcej osoby (laicky označovaný ako overený podpis). Punc úradne osvedčeného podpisu získa podpis v procese „osvedčenia pravosti podpisu na listine (legalizácia)“. **Legalizáciou** sa osvedčuje, že osoba, ktorej podpis má byť osvedčený, listinu vlastnoručne podpísala alebo podpis na listine uznala za vlastný, pred kompetentnou osobou. Osvedčovanie listín a podpisov na listinách robia notári, okresné úrady a obce.

Ťažko odhadnúť nakoľko je aktuálny príspevok na tému vlastnoručného podpisu, keď je známe, že v súvislosti s medzinárodným terorizmom dosahujú vedecké tímy veľké úspechy pri **identifikácií osôb podľa očnej dúhovky**.

Internetové stránky venované **vlastnoručnému biometrickému podpisu** tvrdia, že vo svete rezonujú termíny „bezpapierovosť“ a „bezpapierová kancelária“.

Na otázku: „Môže **dynamický biometrický podpis** nahradiť vlastnoručný podpis?“, sa z internetu dozvieme jednoznačnú odpoveď: Pravdaže môže, on už ho dokonca v mnohých prípadoch nahradil.

Definícia dynamického biometrického podpisu (DBP) znie ako sci-fi: je to dátová štruktúra, ktorá vzniká v okamžiku, keď sa klient podpisuje perom na podpisovacom zariadení, ktoré okrem výslednej podoby podpisu sleduje a zaznamenáva i rýchlosť ťahov a tlak pera, ktoré sú pre každého človeka charakteristické. Práve **rýchlosť ťahov je to, čo nemôže iný človek napodobniť vôbec**, resp. len veľmi ťažko, nakoľko táto charakteristika nie je na papieri zaznamenaná.

Treba si uvedomiť, že pred niekoľkými rokmi vyvolával mnohé otázky **elektronický podpis**. Práve ten, ktorý dnes plne nahradzuje vlastnoručný podpis pri elektronickej komunikácii. Je jedným z hlavných nástrojov identifikácie a autentizácie osôb v prostredí internetu. Vzťahy vznikajúce v súvislosti s vyhotovovaním a používaním elektronického podpisu a elektronickej pečate, práva a povinnosti fyzických a právnických osôb pri používaní elektronického podpisu, hodnovernosť a ochranu elektronických dokumentov upravuje zákon č. 215/2002 Z. z. o elektronickej podpise a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Z uvedeného prehľadu základných pojmov súvisiacich s problematikou podpisu vyplýva, že musíme rozlišovať k podpisu sa vzťahujúcu rôznu terminológiu:

- **podpis**,
- **vlastnoručný podpis**,
- **osvedčený podpis**,
- **elektronický podpis** (vrátane jeho vyšších foriem).

V ďalšej časti príspevku sa vrátíme k pojmu vlastnoručný podpis v tradičnom chápaní a s tým súvisiacou problematikou.

II. Pojem podpisu a jeho náležitosti

Človek môže prejaviť svoju vôľu akýmkoľvek spôsobom, ktorý umožňuje poznanie jej obsahu iným ľuďom.

Voľa človeka sa teda musí stať objektívne vnímateľnou, stať sa poznateľnou inými osobami. Voľu možno prejaviť konaním alebo nekonaním. Právne úkony urobené konaním človeka sa ďalej členia na právne úkony výslovné a právne úkony konkludentné.

Pri výslovnom právnom úkone sa ako vyjadrovací prostriedok používa reč. Môže ísť o reč hovorenú (otvorenú), posunkovú alebo písanú.

Právo v otázke prejavu vôle vychádza zo zásady neformálnosti – ak zákon neustanovuje inak, môže človek prejaviť svoju vôľu tak ústne, ako aj písomne (1. LAZAR, J. a kol.: Občianske právo hmotné. 1. Bratislava, 2014. s. 115).

Hoci civilné právo vychádza zo zásady neformálnosti prejavu vôle, pri niektorých právnych úkonoch, spravidla tých, ktoré majú pre účastníkov významné právne následky, vyžaduje písomnú formu.

V právnom poriadku Slovenskej republiky sú všeobecné ustanovenia o právnych úkonoch ľudí (fyzických osôb) upravené v zákone č. 40/1964 Zb. **Občiansky zákonník** v znení neskorších predpisov.

Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“) v § 46 ods. 1 ustanovuje, že „Písomnú formu musia mať zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ako aj iné zmluvy, pre ktoré to vyžaduje zákon alebo dohoda účastníkov“.

Medzi zákony, ktoré vyžadujú písomnú právnu formu patrí najmä Obchodný zákonník, zákony, ktoré sa týkajú prevodu nehnuteľností, ale i mnohé ďalšie.

Ak právny úkon nebol urobený vo forme, ktorú vyžaduje zákon alebo dohoda účastníkov je neplatný (§ 40 ods. 1 OZ).

Pri písomných právnych úkonoch je teda jednou zo základných náležitostí ich platnosti podpis konajúceho.

Aj napriek významu podpisu pre platnosť písomných právnych úkonov, definícia pojmu „podpis“ v súkromnom práve absentuje.

Zákon na podpis nekladie žiadne špeciálne požiadavky. Vychádza sa zo všeobecne ustáleného presvedčenia, že každý človek sa podpisuje stále rovnako, a podľa podpisu ho kedykoľvek v budúcnosti možno s určitým konkrétnym úkonom identifikovať.

Občiansky zákonník ustanovuje, že **písomný právny úkon je platný, ak je podpísaný konajúcou osobou (§ 40 ods. 3 OZ). Žiadnu náležitosť podpisu zákon neupresňuje.**

Z ustanovenia § 40 OZ, ktorý upravuje formu písomného právneho úkonu, výslovne nevyplýva dokonca ani to, či podpis osoby musí obsahovať úplné meno podpisujúceho, teda osobné (krstné) meno a priezvisko alebo postačuje pre platnosť podpisu len priezvisko. Tento nedostatok legislatívy sa stáva výraznejší o to viac, že dnes je bežnou praxou dávať deťom viac (dve až tri) krstné mená a rovnako používanie zdvojených priezvisk.

Skutočnosť, že právo pojem „podpis“ nedefinuje, spôsobuje veľa teoretických i praktických problémov. Vyplýva to z početných odborných článkov i judikatúry, ktorá sa týka danej problematiky.

Nedostatok zákonnej definície pojmu „podpis“ vedie k potrebe využívať výklady odborníkov vo veciach **náležitosti podpisu a napísania podpisu vlastnou rukou.**

Napríklad Krajčo uvádza, že podpisom fyzickej osoby je treba rozumieť vlastnou rukou napísané znaky identifikujúce danú osobu. Pre platnosť podpisu sa nevyžaduje uvedenie celého mena, stačí, ak je uvedené priezvisko konajúcej osoby. Uvedenie iba krstného mena je spravidla pre identifikáciu osoby nepostačujúce. (2. KRAJČO, J. a kol.: Občiansky zákonník pre prax (komentár). I. Bratislava, 2015, s. 517-518.)

Obdobne konštatuje Fekete, že použitie len samotného krstného mena v podpise v zásade nepostačuje ani na súkromných listinách a v praxi (pri spísaní závetu) sú najmenej sporné prípady, keď podpis obsahuje priezvisko závetcu bez uvedenia osobného mena. (3. FEKETE, I.: Podpis na súkromných listinách. Justičná revue, 60, 2008, č. 2, s. 205.)

Podmienkou uvedenia mena ako súčasť podpisu na testamente sa zaoberal Najvyšší súd ČSR a v rozsudku z 27. 01. 1983, sp. zn.: 4 Cz 82/1982 (R 51/1984). Rozhodol, že „ak poručiteľ závet podpísal aspoň svojim priezviskom, je tým splnená náležitosť závetu, pokiaľ o totožnosti podpisu poručiteľa nie sú žiadne pochybnosti“.

Otázku obsahu podpisu môžeme uzavrieť tým, že **podpis je platný, ak pozostáva iba z priezviska konajúceho.**

Podľa ustanovenia § 40 ods. 3 OZ je písomný právny úkon platný, ak je podpísaný konajúcou osobou. Citované ustanovenie síce nepoužíva výslovne pojem „vlastnoručne“, ale z gramatického, logického i systematického výkladu ustanovenia § 40 OZ možno vyvodit, že podpis sa považuje za riadny, ak je vlastnoručný. Ustanovenie § 40 ods. 5 druhá veta OZ totiž pojem „vlastnoručne“ používa.

Vlastnoručný podpis musí vyjadrovať individuálne a charakteristické znaky rukou podpísanej osoby. Táto individualizácia autora podpisu je základnou doktrinálnou požiadavkou, ktorá vyplýva z teórie právnych úkonov. (4. FEKETE, I.: d. c. pozn. č. 3, s. 207).

Právna veda i justičná prax vykladá pojmu „vlastnoručne“ široko (výklad je značne extenzívny, ale odôvodnený a zodpovedajúci spoločenskej praxi). **Pojem „vlastnoručne“ sa chápe širšie ako len vlastnou rukou.**

Za vlastnoručný podpis sa považujú všetky prípady, keď písací prostriedok je vedený ktoroukoľvek končatinou, protézou, či ústami konajúceho subjektu.

Otázku, či osoba môže podpísať aj inou rukou, než sa obvykle podpisuje zodpovedal Najvyšší súd Českej republiky nasledovne: Požiadavka vlastnoručne spísaného závetu je splnená aj v prípade, ak bol spísaný nedominantnou (ľavou) rukou poručiťľa (rozhodnutie NS ČR z 19. 12. 2001, sp. zn.: 30 Cdo 1975/2001).

Eliáš uvádza, že za vlastnoručný je potrebné uznať i podpisy osôb, ktoré sa z dôvodu nemoci, úrazu a pod. nedokážu podpísať rukou, ale naučili sa písať napríklad nohou, tužkou držanou v ústach a podobne. Podľa neho je rozhodujúce, že sa konajúca osoba sama podpísala. Je ľahostajné, aký jej telesný úd *in concreto* nahradil funkciu ruky. (5. ELIÁŠ, K: Právni úkony na súkromých listinách se zvláštním zřetelom k jejich podpisování, AD NOTAM 3/1996, s. 54.)

Môžeme teda konštatovať, že právna veda i judikatúra vyriešila podpisovanie osôb, ktoré sa vedia podpísať rukou tak, že **za „vlastnoručný“ podpis sa považuje podpis osoby urobený akoukoľvek časťou tela.**

Napriek tejto skutočnosti sú medzi nami aj ľudia, ktorí sa nijakou časťou svojho tela podpísať nevedia.

III. Písomné právne úkony osôb, ktorí nemôžu čítať alebo písať

Problematiku podpisu osôb, ktoré nemôžu čítať a písať, upravuje Občiansky zákonník v ustanovení § 40 ods. 6. Ide skutočne iba o rámcovú úpravu.

Okrem ustanovení Občianskeho zákonníka je problematika podpisovania osôb, ktoré nemôžu čítať a písať, upravená v zákone č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „Notársky poriadok“) a v zákone č. 599/2001 Z. z. o osvedčovaní listín a podpisov na listinách okresnými úradmi a obcami v znení neskorších predpisov.

Za osoby, ktoré nemôžu písať alebo čítať, sa považujú osoby, (1) ktoré sú trvale neschopné písať alebo čítať v dôsledku choroby alebo telesnej vady, (2) ktoré sú dočasne neschopné čítať alebo písať napr. v dôsledku úrazu, (3) ktoré nevedia čítať alebo písať (osoby negramotné).

Podľa ustanovenia § 40 ods. 6 OZ na písomné právne úkony tých, ktorí nemôžu čítať a písať, je potrebná úradná zápisnica. Úradná zápisnica sa nevyžaduje, ak má ten, kto nemôže čítať alebo písať schopnosť oboznámiť sa s obsahom právneho úkonu s pomocou prístrojov alebo špeciálnych pomôcok alebo prostredníctvom inej osoby, ktorú si zvolí, a je schopný vlastnoručne listinu podpísať.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že Občiansky zákonník u osôb, ktoré nemôžu čítať alebo písať, rozlišuje dva spôsoby urobena písomného právneho úkonu. **Rozlišujúcim kritériom pre potrebu úradnej zápisnice je schopnosť vlastnoručne sa podpísať.**

Na písomné právne úkony osoby, ktorá nemôže čítať alebo písať, ale je schopná listinu vlastnoručne podpísať, sa nevyžaduje úradná zápisnica, ak táto osoba má schopnosť oboznámiť sa s obsahom právneho úkonu s pomocou prístrojov alebo špeciálnych pomôcok alebo prostredníctvom inej osoby, ktorú si zvolí (§ 40 ods. 6 druhá veta OZ).

Citované ustanovenie podľa nášho názoru dôsledne rieši aj situáciu nevidiacich a slabozrakých osôb. Pokiaľ sú tieto osoby spôsobilé vlastnoručne sa podpísať, nie je úradná zápisnica pri písomnom právnom úkone jedinou možnosťou. **Pre platnosť písomného právneho úkonu nevidiacej osoby je úradná zápisnica nutná len vtedy, ak nevidomá osoba je súčasne aj neschopná vlastnoručného podpisu.** Dôvodom pre potrebu úradnej zápisnice však nie je nevidomosť osoby, ale neschopnosť osoby vlastnoručne sa podpísať.

Je zarádzajúce, že právo nevidiacich osôb podpisovať listiny v súlade s ustanovením § 40 ods. 6 OZ bolo spochybňované v čase, keď už bol pre Slovenskú republiku záväzný **Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím**. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 317/2010 Z. z.) bol prijatý v roku 2006 v New Yorku. Pre Slovenskú republiku nadobudol platnosť 25. júna 2010.

Možno konštatovať, že pre právny úkon nevidiacej osoby je podľa súčasnej slovenskej právnej úpravy potrebná úradná zápisnica len vtedy, ak nevidiaca osoba je súčasne aj neschopná napísať svoj podpis.

IV. Písomné právne úkony osôb, ktoré nemôžu písať zo zdravotných dôvodov

Táto časť príspevku je venovaná osobám, ktoré sa nemôžu podpísať so zdravotných dôvodov. Abstrahujeme od problematiky písomných právnych úkonov ľudí, ktorí sa nemôžu podpísať pre svoju negramotnosť.

Na písomné právne úkony osoby, ktorá sa nemôže vlastnoručne podpísať, je potrebná úradná zápisnica (§ 40 ods. 6 OZ).

Úradná zápisnica je u osôb, ktoré nie sú schopné vlastnoručného podpisu podmienkou platnosti písomného právneho úkonu aj vtedy, ak tieto osoby chápu obsah právneho úkonu, či už za pomoci vlastných zmyslov alebo s pomocou prístrojov, či špeciálnych pomôcok alebo prostredníctvom inej osoby, ktorú si zvolia.

Z uvedeného vyplýva, že aj **osoba, ktorá je schopná vlastnými zmyslami pochopiť význam a závažnom právneho úkonu, ale nie je schopná listinu vlastnoručne podpísať, musí písomný právny úkon urobiť vždy do úradnej zápisnice.**

Ide o to, že osoba, ktorá má urobiť vlastnoručne podpísaný prejav, ale nemôže písať, nahradí svoj písomný prejav, prejavom urobeným do úradnej zápisnice.

V súčasnosti má úradná zápisnica prevažne formu notárskej zápisnice.

Za úradnú zápisnicu sa považuje aj zápisnica súdu pri súhlasnom vyhlásení rodičov o otcovstve podľa ustanovenia § 104 ods. 2 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporového poriadku.

Notárska zápisnica o právnom úkone musí obsahovať náležitosti uvedené v ustanovení § 47 Notárskeho poriadku.

Pokiaľ notárska zápisnica vyhovuje týmto podmienkam, má povahu verejnej listiny podľa ustanovenia § 205 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku.

Ak spisuje notár notársku zápisnicu s osobou, ktorá nemôže písať, priberie dvoch svedkov úkonu. Títo svedkovia musia byť prítomní pri prejave vôle účastníka o tom, čo sa má pojať do zápisnice, pri prečítaní zápisnice a jej schválení tým účastníkom, v záujme ktorého boli pribratí. Tieto okolnosti musia byť v zápisnici uvedené (§ 49 Notárskeho poriadku).

Považujeme za praktické, aby osoba, ktorá nemôže písať udelila za účelom jej zastupovania pri podpisovaní plnomocenstvo podľa ustanovenia § 31 Občianskeho zákonníka. Vhodné je splnomocniť osobu s ktorou žije splnomocniteľ v spoločnom byte a dôveruje jej.

Slovenský občiansky zákonník, do ktorého patria aj otázky súvisiace s podpisovaním osôb, čakajú zásadné zmeny. Predpokladáme, že táto problematika bude upravená komplexne.

V tejto súvislosti považujeme za vhodné poukázať na právnu úpravu spôsobu podpisovania v platnej českej úprave, ktorá je obsiahnutá v zákone č. 89/2012 Sb. Občiansky zákoník v znení neskorších predpisov.

Český občiansky zákonník ustanovuje, že pokiaľ koná písomnou formou ten, kto nemôže čítať a písať, ale je schopný oboznámiť sa s obsahom právneho úkonu pomocou prístrojov či špeciálnych pomôcok alebo prostredníctvom osoby, ktorú si zvolí, opatrí listinu podpisom; ak nie je schopný sa podpísať, **urobí namiesto podpisu** pred aspoň dvomi svedkami **rukou alebo inak vlastné znamenie**, ku ktorému jeden zo svedkov pripíše meno konajúceho (§ 563 ods. 1).

Až ak nemožno takto postupovať, vyžaduje sa na konanie osoby, ktorá nemôže čítať a písať, forma verejnej listiny. Takáto forma sa vyžaduje aj vtedy, ak zákon ustanovuje, že prejav vôle konajúceho musí byť na listine napísaný vlastnou rukou. Ak je toho konajúci schopný, pripojí na zápis o svojom právnom úkone **vlastné znamenie** (§ 563 ods. 3).

Umožnenie urobiť na listinu vlastného znamenia osobe, ktoré nie je schopná vlastnoručného podpisu, bolo odôvodnené naplnením **základnej línie výstavby českého civilného kódexu, ktorým je akcent na dôstojnosť a autonómiu vôle človeka**. Z tohto dôvodu by bolo neprijateľné vylúčenie účastníka právneho úkonu uskutočňovaného písomnou formou z možnosti urobiť na listine, z ktorého mu vyplývajú práva alebo povinnosti, vlastné znamenie. (7. ELIÁŠ, K. a kol.: Nový občiansky zákoník s aktualizovanou dôvodovou zprávou a rejstříkem. Praha, 2012, s. 254.)

Výraz „znamenie ruky“ poznalo aj právo uplatňované na území dnešného Slovenska (8. FAJNOR, V.–ZÁTURECKÝ, A.: Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi. Šamorín, 1998, s. 541) a upustil od neho až Občiansky zákonník z roku 1964. Obvyklými znameniami ruky bol krížik (tri krížiky), iniciálky mena alebo iná značka.

Platný český občiansky zákonník upustil od spojenia „znamenie ruky“ a zaviedol pojem vlastné znamenie. Čím značne rozšíril možnosť voľby osoby, ktorá sa nemôže podpísať. Vlastným znamením môže byť napríklad odtlačok prsta.

V. Záver

Záverom konštatujeme, že platná slovenská právne úprava rozlišuje nasledujúce situácie:

1. Písomný právny úkon **osoby, ktorá nevie čítať alebo písať** (je negramotná), ale vie sa podpísať, je platný, ak táto osoba je schopná oboznámiť sa s obsahom právneho úkonu prostredníctvom osoby, ktorú si zvolí.
Písomný právny úkon osoby, ktorá nevie čítať alebo písať (je negramotná), možno urobiť **aj** do úradnej zápisnice.

2. Písomný právny úkon **slabozrakej alebo nevidiacej osoby**, ktorá nie je schopná čítať text očami, ale vie sa vlastnoručne podpísať, je platný, ak táto osoba je schopná oboznámiť sa s obsahom právneho úkonu prostredníctvom inej osoby, ktorú si zvolí. Písomný právny úkon slabozrakej alebo nevidiacej osoby možno urobiť **aj** do úradnej zápisnice.
3. Písomný právny úkon osoby, ktorá síce chápe obsah právneho úkonu, ale **pre fyzickú nespôsobilosť sa nemôže vlastnoručne podpísať**, je platný, ak bol urobený do úradnej zápisnice. Písomný právny úkon osoby, ktorá sa pre fyzickú nespôsobilosť nemôže vlastnoručne podpísať, možno urobiť **len** do úradnej zápisnice.

Ako už bolo spomenuté, pre veľkú časť populácie je podpis vecou okamihu. Aké problémy spôsobuje podpis osobám, ktoré sa nemôžu vlastnoručne podpísať pre svoju fyzickú nespôsobilosť, poznajú oni najlepšie. Stretávajú sa s nimi totiž často. Predpokladáme, že majú námety, ako v niektorých prípadoch odbúrať zbytočné podpisovanie alebo zdokonaľiť našu právnu úpravu tak, aby bola pre nich čo najpriateľnejšia. **Cieľom tohto príspevku bolo otvoriť diskusiu o tejto otázke**, ktorou sa aj odborná literatúra zaoberá len veľmi sporadicky a okrajovo.

Spracovala: JUDr. Marianna Arnoldová, CSc.

/27.10.2016/

